

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta are de 2 ori: Mercurul și Duminec'a, Foli'a, cându concedu ajutorialu. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Trieri eterne 16 fl. v. a. pe unu anu s'au 3 galbini mon. sunătoare.

Anuul XXXIII.

Se prenumera la postelo c. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Trec'a timbrul a 30 cr. de facare publicare.

Nr. 15.

Brasiovu 5 Martiu 21 Februaru

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Colecte pentru Tofalenii.

a) In 26 Novembre s'au transmis din Blasiu: din Micasa'a: dela dd. Al. Neagoe 3 fl., C. Reichenberger 1 fl., Aug. Trifu 1 fl., I. Barna 1 fl.

Din Blasiu: dela societatea de lectura a studentiloru 5 fl., dd. Andr. Ghidiu 1 fl., Onoriu Tile 1 fl. T. Coontes 50 cr., I. V. Barcianu 50 cr., Ios. Olteanu 50 cr., F. Rezaiu 50 cr., S. Popescu 50 cr., I. Iancu 20 cr., I. Popu 7 cr., — P. Gram'a 50 cr., E. Costescu 40 cr., Pinteza Ternaveanu 40 cr., Al. Popescu jun. 40 cr., Arseniu Bunea 40 cr., G. Sierbanu 10 cr., — S. Rezeiu 50 cr., I. Serbu 23 cr., I. Boscodu 20 cr., Ios. Popu 20 cr., P. Bocuru 10 cr., — G. Papucescu 20 cr., — Isid. Suci'u 20 cr., P. Florianu 15 cr., G. Pascu 10 cr., G. Vlasa 10 cr., B. Calianu 10 cr., A. Ardelianu 10 cr., G. Neamtiu 10 cr., I. Pope 10 cr., Zach. Veltiu 6 cr., I. Ienciu 5 cr., E. Sardu 4 cr., — I. Moldovanu 10 cr., — B. Iosofu 10 cr., I. Sisoiu 10 cr., A. Sav'a 5 cr., I. Bianu 5 cr., M. Rosca 5 cr., Iulie Mare 5 cr. Sum'a 21 fl. v. a.

b) In 27 Decembre s'au transmis din Blasiu: din Bucurdea grănoasă, unde prin stăruința d. prof. I. Olteanu s'au culesu barele daruite de polu. I. Olteanu spre acestu scopu, cari bucate vendianduse acolo in locu nu datu sum'a de 14 fl. v. a.

Atatu banii de sub a) datu si' celi de sub b) s'au expediat in dilele preamintate la on. d. presiedinte alu comitetului din Osiorheiu dea dreptulu.

Braslovu 3 Martiu. Djanalele romane

din Pest'a publica o provocare catre inteligentia romana din Bud'a-Pest'a in cauza redactiei teatrului romanu, care are eppriusulu urmator:

Catre inteligentia romana din Bud'a-Pest'a!

Necesitatea infiintarii unui teatru nationalu pentru romanii de dincoace de Carpati se simte de intr'ga romanime.

Acista necesitate este un'a dintre cele mai ardente. Asia ne spune o multime de voci, ce in tota diu'a ne sosesce de prin tote partile; asia ne siopteasca anim'a si ne spune pricepera noastra.

Deci unu inceputu seriosu si regulatu pentru realisarea ideii nu se mai pote amana, ca-ci facare minutu perdutu involu'e daune imense si responsabilitate mare facia cu viitorulu.

Conformu opiniei publice, manifestate si publicate si in particularu, — precum speram'u mai susu, — acelu inceputu ar' fi se se faca in Bud'a-Pest'a, prin miidlocirea inteligentiei nationale, concentrate aici.

Deci subscribilu ne luamu voia a roga pe toti inteligentii romani din Bud'a-Pest'a, se binevoiesca sa se intrun'u luni la 28 Februaru s. n., dupa amodi la patru ore in refectoriulu redutului orasienscu, pentru a se consulta in privinta' acesta' si a stabili mesurile necesarie. Pest'a 19 Febr. 1870. Antoniu Mocioni, Georgiu Mocioni, Alexandru Mocioni, Eugeniu Mocioni, Ioane Eugeniu Cucu, Sigismundu Popoviciu, Iosifu Popu, Dr. Aureliu Maniu, Vichentie Bogdanu, Sigismundu Borlea, Iosifu Hodolia, Ladislau Buteanu, Basiliu Iurca, Lazaru

Ionescu, Petra Mihali, Demetriu Ionescu, E. B. Stanescu, V. Babesiu, Iosifu Valcanu.* —

Bine facu dd. dep. ca se folosescu de dreptulu ce compete unei facarei natuiri in poliglotulu statu, pentru ca se nu mai remana nici o proba neincercata de a pipai, pana unde mai vrea sa ajunge caangren'a maghiarisarei in corpulu natiei romane prin respingerea miidlociloru cerute pentru cultura' si dezvoltarea sa nationala. —

— Pe catu ne imbucura solidaria' concludere a clubului deputatiloru romani din Pest'a in interesulu sansei cauze nationale, care credem'u, ca se va consolida si fortifica pe di ce merge; pe atata ne intristea descoperirea, ce ni o face „Federatiunea“ in Nr. 14 din conferintiile clubului nationalu; cumca unulu dintre deputatii romani, membru alu clubului, ar' fi propusu cu totu foculu oratoriei sale in acestu clubu (ore cu ce pretiu!) ca deputatii romani se sprijinesca pe parti'a stanga maghiara pentru pensionarea honvediloru maghiari dela 1848, a aceluor honvedi, cari pe an casimatu cele 40.000 de martiri romani, cari maltratandu si insulandu tota ce o romanu fara respectu si fara crutare nu merita decatu defaima, dar' nu recunosciinta, fara total'a calcare a pitiora a demnitatii natuionloru — cari s'au luptatu pentru nationalitate, ceea ce chiaru si min. Andriasy in clubulu sa dea declaratu, dicandu ca: „E mai gata a depune portofoliulu meu ministerialu, decatu a primi propunerea stangei maghiare pentru pensionarea honvediloru, propunere care vatama demnitatea natuionloru, ce s'au luptatu in 1848 in contra maghiarilor.“ Despre rezultatu conferintiei clubului nationalu referem'a „Fed.“ asia:

„Ce sorte a avutu propunerea d. Vincentiu Babesiu in „clubulu nationalu“? Fostu-a ea condamnata de toti ceilalti membri ai clubului? Nu; acista propunere a avutu majoritatea de voturi si, prin urmare, conformu principiulu de solidaritate primitu de „clubulu nationalu“, trebuia se reosa ca decisiune, valida pentru toti onoreii clubulu nationalu. (Inse, fa disu spre amebia loro, din dep. Ios. Hodolia, Sig. Borlea, I. Cucu si Em. B. Stanescu, adica patru insi, cari erau in minoritate, avuta tari'a sustutului de a declara, „ca ti se voru supune votulu majoritatii, inse in momentulu ce se va primi propunerea d. Vincentiu Babesiu, detorintii loro morala va fi a-si depune mandatelo de deputatii.“ Majoritatea, carea constu din 5 insi, adica di propunetoriu Vincentiu Babesiu si dd. ilustru patru Mocionesci (d. Lazaru Ionescu estia), vedenduse combatuta de tari'a morala a minoritatii, fi silita se renuncie la propunerea neficerta a d. V. Babesiu, si asia inse-si majoritatea clubulu nationalu a comisu atentatu contra existentiei sale, lasanduse a fi invinsa de minoritate. Cu tote aceste, majoritatea a insistatu ca, celu pucinu, se se decida, ca deputatii romani voru remane neutrali la debaterea acestuor honvediloru. Si auditu, romaniloru, clubulu nationalu a decisu asia! Ce! Romanii se fa neutrali in costuinea pensionarei honvediloru! Este ore acesta' una costuine de „nu-mi pasa!“ „fi asia, cum voru voi si cum voru face maghiarii!“ Clubulu nationalu alu deputatiloru romani ni o spune ore acosta'!

Deca clubulu nationalu a decisu a remane neutralu facia cu costuinea pensionarei honvediloru

maghiari din 1848—9: apoi noi inca ne amu decisu a nu remane neutrali facia cu clubulu nationalu; dreptu aceea, noi damu clubulu nationalu unu ala doilea votu de neincredere.*

Si, apretandu in tota valorea sa, tari'a morala a O. D. D. deputatii Sig. Borlea, Ios. Hodolia, I. Cucu si Em. B. Stanescu, ne tinemu totodatu de detorintii noastra a li espansi si simintele, cari, dupa noi, suntu escusabile, inse trebuia a fi incungurjate. Anume, candu au vedutu, ca propunerea fatale a d. Vincentiu Babesiu a castigatu majoritatea in clubulu nationalu, domniele loro nu trebuia se dica, ca in casulu primiei propuneri d. V. Babesiu, „si voru depune mandatelo, ci ca voru iacota de a mai fi membri ai clubulu nationalu, seu, celu pucinu, decu ingramentulu solidaritatii nu li-a permisu acesu asemenea procedere; indata ce au observatu, ca majoritatea clubulu a violatu ca inse-si ingramentulu solidaritatii, vedenduse adica necesitata a celei minoritatii seu fortiei ei morali, minoritatea morala si intringurjata a fostu in deplinau sau dreptu de a rumpe numai decatu ingramentulu vatamatu prin inse-si majoritatea clubulu. Si, noi si credem'u, ca dd. Borlea, Hodolia, Cucu si Stanescu nu mai pota fi membri ai clubulu nationalu.“

Ba, declarandu chiaru in urma' fapteloru insirate, ca nu recunoscemu existinta' unui clubu nationalu adeveratu alu deputatiloru romani in Pest'a, ni esprimem'u sincer'a si vin'a noastra dorintia, ca se se reconstruie un clubu nationalu adeveratu, din toti deputatii romani, cu obligatiunea de a fi solidari in tote cauzele nationale, ale carua sielintu se fa publice si nu secrete, ca asia orice romanu se pote assiste la conferintiile clubulu, se pote audu totu ce deputatii nostri nationali vicescu a dice si a face in diet'a Ungariei in interesulu natuiei noaste, si, ca asia se nu fimu siliti a ne scrie de informatiuni pentru a critica' pabe secrete. Politia' deputatiloru romani nu pote si nu trebuie se fa politica' de cabinetu, politica' de intrige si de mistificatiuni; lupt'a noastra trebuie se fa precia, franca si sincera, ca-ci garantu asia va fi siguru invingerea, despre carea garantu potera morala a trei milionu de romani.*

Astepam'u cu nerabdare o rectificare cu fapt'a din partea tuturor deputatiloru romani din diet'a Ungariei a descoperirii acesteia, pentru a cratia sacrele umbre ale martiriloru romani de o insulta ca acosta, care, nu ne vine a crede, cumca se afla suflata de romanu, se o provoece sub nici unu pretiu din lume. —

Blaslu 17 Februaru.

Multe ar' fi de scrisu si pentru interesulu celoru de aici, si pentru atu publicatii preste totu. De multe ori me cuprinde poft'a de a rapu contendu si a inserm'a cele de interesu publicu; inse abia scriu unu siru, si in data -mi vine in minte consurb'a, Osiorheiuulu, — si poft'a de scrisu a sboratu preste siepte tineri si siepte mari.

Ceva imbarbatare mi-a casimatu in dilele trecute „K. Kozlony“, carele afirm'a cu tota potera eventualu, cumca la noi censur'a preventiva nu se deprinde si cumca o libertate de tiparu asia, catu si „Gazeta“ pote scrie, ce i place?!

Candu amu cutitu aceste in „K. K.“ m'amu bucuratu forte si amu disu intru anim'a mea: totu

*) Martora confiscarea precisa. — R.

rei, a promovă într-adevăr cultura și educația
națională a țării noastre. —

Când o națiune există în țară, și există națiunea română, atunci ea chiar sub titlul acestei existențe a sa poate și este în dreptul a pretinde, ca existența sa se recunoască, se se conștientizeze și se asigure în tot privința, chiar și în privința culturii și educației. Acest drept, ce-l are națiunea română în dreptul a i lua de la alții. Singura acest argument credem, ca ar fi demnitate pentru că propunerea mea se va susține și a doborâți.

Dar nu pot a nu aminti aici încă și altă ceva (ce amindim). Națiunile din țară și mai ales națiunea română a contribuit, și s'a impus a contribui pentru ajutorarea și susținerea acelor instituții, care au fost înființate în interesul specific maghiar, și a contribuit în cursul de decenii, ba de secole chiar; este dar și just și de cuviință, că din contribuțiile totale a țării se o rampă o parte să se de pentru progresarea ei, a națiunii române, în cultura și educația ei.

Veti dice, ca națiunea română nu are teatru național, asta nici nu și se poate vot subventiv pentru un fond de teatru. Sta cea d'antia, nu sta înse acesta din urmă; ca-ei de se nu există înca teatru național român, dar există națiunea română, care sente necesitatea și reclama înființarea, susținerii și asigurării unui astfel de institut național. Nici academia maghiară n'a existat atunci, când se făcea contribuții pentru înființarea ei; nici palatul de invalizi honvici nu existase atunci, când se făcea pe totă dintr-o contribuții pentru ridicarea lui. Dar pentru aceea cine ar pot dice, ca nu s'ar pot vota astăzi de cătră camera o subventivă pentru aceste institute? Fii dar drepti, și quod uni iustum alteri aequum*, ce pentru unuia este justu pentru celălalt este de cuviință.

Seiu, veti dice, ca deca veti vota subventivă pentru teatru național român, atunci trebise să votati în asemăna și în suma proporțională subventivă și pentru celelalte națiuni din patria, ca-cel altfel ar fi violat principiul de egalitate.

Acesta, domnilor, este o obiecțiune, care s'ar pot îndreptă chiară contra subventivării teatrului național maghiar. Pentru deca se va ținea principiul egalității prin aceea, ca ati vot subventivă pentru fondarea unui teatru național român, atunci cu atât mai vertos este violat principiul egalității, când deconsiderati pe toate celelalte națiuni din țară și votati subventivă numai pentru națiunea maghiară.

Dar de alta parte, veti face și așa obiecțiune, că nu sunt bani; ca speșele statului sânt foarte mari și multe, ca poporul este și altminteri p'aspritu cu contribuții și nu se mai pot impune alte sarcini (asta este).

Seiu, veti dice, că se o recunosc. Dar cine potia vin'a la toate acestea? Au guvernul preste totu, că se o spunu într-o parentesă? Și în specie, au nu ministrul de finanțe, care n'a făcutu nimic și n'a venit înca nici până astăzi cu un proiect de lege în privința reformei contribuțiilor? Apoi chiar în bugetul de acum al statului ore nu s'ar pot face reduțiuni, din cari s'ar pot răspunde numai a propunere de mine și de două ori și de patru ori, ba și de șese ori? Eu asta credem, ca da!

Sântu, domnilor, oficii de stat care astăzi seiu sunt cu totul superflue, așa s'ar pot reduce și unele impozituri și altele. Seiu s'ar o e, că ministrul de lângă person'a Maiestatei Sale n'are nici un sens, aceluși n'are nici un lucru, și nu mai a împarti decorațiuni și diplome de onoare (aproari în stang'a): prin urmare acela ministru ar trebui cassatu, și afarile lui a fi încredințat domnului ministru presedinte, că acesta se o ocupă cu împartirea decorațiilor și a diplomelor onorifice (daritate. La care are trebuitul). Seiu, ca n'are n'are, care ar trebuitul, și din parte-mi n'au avut și nu vor avea nici odată. — Apoi ministrul de comunicațiune ar trebui intrunat cu ministrul de comerț, industrie și agricultură; pentru că nu sântem înca atât de bogati ca se potem duce lucru cu fundul instructa; aceluși, după ce nu vom mai îmbogati, vom potă ține fundul instructu mai lăcunos de cătră cele de acum (daritate). — Astfel este și ministrul de culte; acesta trebuie șters cu to-

țulu; pentru deca este beserica liberă în statu, și deca mai ales în statuul nostru, besericele respective au de a se îngrijă de școle și învățământ, atunci ministrul de culte și instrucțiune publică, după mine, n'are nici un inteleș; elu, cum am spus, trebuie cassatu; iar acela drept de supra-inspecțiune, care statulu în exercita prin acestu ministru asupra besericeilor, s'ar pot încredința șeu ministrul de justiți șeu celui de interne (aproari în stang'a).

Ata în catu pentru oficiile cele mai multe de stat; dar' mai sântu pe lângă ministerle unele secțiuni, cari nu se ocupa cu alta decât cu lucruri ce se țienă cu totul de competența municipiilor; aceste secțiuni ar trebui cassate, și ocupanșii lor a fi încredințat activității și competenței municipiilor.

Mai sântu apoi demnitățile de spani; eu aceste înca le-asiu șterge cu totul, pentru că multu nu costa acesti spani, cari n'au nici un lucru (aproari în stang'a); a trecut timpul lor și astăzi nu mai au nici un inteleș de a fi; era acela puțin lucru ce potă lu în adunările comitetelor s'ar pot încredința unuia dintr-o vice-comiti, care și altminteri în absentia spaniiului face tot ce acesta s'ar trebui să facă (șimoneti în drept'a. Se andim în stang'a).

Oportă camera! Asia cred, ca am arătat, ca este și just și de cuviință a votă o sumă de creștere dreptu subventivă pentru fondarea unui teatru național român, pentru cultura și educația națională; și am demonstrat și aceea, că de unde s'ar potă lu așa suma; și nu mi rămâne alta de cătră se tragu atențiunea onorabilei camere asupra amendamentului meu și a recomandă votarea lui. Me rog a și se dă cotire.

Nolaru citeșu următorului:
Amenđământul: la rubric'a pentru subventivă teatrului națională că postivă se se o suma de 200,000 fl.

Poșt'a 11 Febr. 1870.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

Ioșif Hodosiu. Fed.

truca galeria era plină. Irányi interpelează: pe baza
cari legi s'a arestat emigranșii politici Rásp (pentru a caru arestatu lucratorii vrea se face demonstrațiune). Apoi arăta debateră mai încoale totu în tonul de până acum și în fine min.
Eötvös aduce legea sancționată despre tribunalul juriului de bursa și se pronunța.

Popovici prezenta în cauză școlilor române un proiect de rezoluțiune scrisu de deputatii romani în textulu urmatoriu:

„Că s'indrumă pe ministrul de culte, că în partile locuie de nemaghiari se conștientize comisiuni de specialitate compuse de reprezentanșii respectivelor naționalități, cari se proiecteze, în ce locuri ce țienă de institute de învățământ se se înființeze în cari, conform dispozitiunii ălui 17 art.144: 1868, în interesul respectivelor naționalități se potă perfectă științific în limbă ei maternă până la intrare în institutele academice de învățământ. Pe baza acestui proiect, ministrul e îndetoratu înca în an. 1870 a face dispozițiuni, și ca s'a se declara involu, spre acoperirea șpeșilor recurate a votu creditu suplementar.

Proiectulu se va tipări și debatu la discușiunea tit. 4.

În fine se primese bugetul că base la debateră speciale. —
În ședința din 24 Febr. la debateră specială se primă: Pentru administrațiune centrală sum'a de 243,758 fl., pentru șepari besericesci sum'a de 290,000 fl., și adică besericele gr. cat. 99 mil.; evang. angab. 36 mil.; reformata 65 mil.; bes. gr. or. 80 mil.; unitaria 6000 și pentru cea israelita 6000 fl.

D. Babeșu cere, ca privire la lisele episcopiolelor de Arad și Caransebeș a se mari sum'a de 80 mil la suma de 120 mil., celu puțin pe cătră ani, înse nu și se țienă în consideratiune deșta pretensiune.

Miletic sprijini cererea d. Babeșu, înse Coloman Tisză o atacă cu cautu, ca o sumă așa amunță nu se potă votă prin o simplă propunere, ci s'ar potă încredințat generalmente ministrului unui creditu pentru atare scop.

Dr. Alexandru Mocșoni îndată și propune, că camera se decreteze dară generalmente, ca se da din creditu indemnitate pentru subventivă necesară deceselor din costume. — Iyvánci, Csérónyi sântu contra. Se pune la vot și cada amendăna propuneră, se întieleg de șeu, ca nu mai v'ro doi unguri din stang'a extrema votara cu romanii. Atatu de multu respecta toate partilele necesitățile romanesce.

Pentru directiunea afacerilor școlari se află în titulu III preliminaru 274,000, dar' comisiunea financiară propuse a se șterge diamețat din rubric'a 10 de 80,000, destinată pentru pasivalele de calarieria ale inspectorilor cercuali, că șeuromana numai 40,000.

Hoffmann țiene, ca inspectorii supremi ai districteilor sântu de prisos și se se deșfinteze.

Min. Eötvös răspunde, că în scurtu va pune pe m'eș a camerei proiectulu de lege despre organizarea gimnasioru și a școlilor reali și atunci eventualmente se potă decide și despre regularea inspectoratoru; înse până cându sistemulu prezentu de învățământu, organizatiunea cea defectoasă de acum a gimnasioru înca mai s'astă, nu se potă parasi școlele medie fără inspecțiune.

Simonyi sustiene, că celu puțin cei 6 inspectorii supremi se se suprimeze, pentru cari personalulu dimpreună s'au preliminaru 28,000, înse majoritatea în fine voteză și aceste 28,000 fl.

În ședința din 25 Febr. se continua debateră. Postivă: inspectorii școlari din același titlu ca 234 mil se ceteșe. Hrabár doreșe, că în totu comitatulu se fa câte un inspector școlar. — Aron Szilády (preotu protestantu) pretinde, că legea școlară se se efectueze cu energiă și pentru școlele populari se se introducă un plan de învățământu sistematic; pentru religio se se deflega un număr de ore amunță, încatu se nu devina mai singurulu obiectu de cultură și proză pe min. se propuna legea despre deplina libertate religioasă. Conda recomandă, că înlocuirea postiorilor cu inspectorii, se nu se țienă înaintea ochilor numai protecțiunea, ci distincțiunea. Simonyi și arata parerea de reu, ca acesta nu s'a observat la denumirea inspectorilor. Maiore pretinde asemăna, cu toate acestea posturile se voteză și după punctu.

Titulu 4. „institutele de învățământu“ e preliminaru cu 887,000; pentru universitate pestana 89,000. Ghiczy, Hoffmann nu sântu multumiti cu progresulu universității, ca nu sântu profesori

destoinici. Br. Eotvós concede această, însu dice, că cu decretu nu se poate face bunăstare universitații, decât i lipsească profesori si localități; dar' facultățile juridice e mai cercetată acuma decât oricându și apoi numai acum s'a pronunțat admiterea juniorilor din universitatea ungarăscă pentru praccă la Viena. — Se redică sied.

— Nu putem trece cu vederea cele vorbite de d. Sigm. Popu în sedințiu la 12 Febr., pentru suprența limbii maghiare în contra' egalității îndreptății a celorlalte limbe. De unde și cu ce drept-si au împăn maghiarii limb'a celorlalte națiuni? St. Ștefanu fondatorulu a reconșcută limb'a latină de bunu comunu și infratorulu; 800 de ani de atunci încoace, amavutulu totu limb'a latină de limba oficială si legislativă, că unu bunu comunu, după mintea fondatorulu. De cându s'a înceișu lupt'a limbistică Ungari'a a devenit maru de discordanță. O're ar' mai ecista acum Ungari'a, decât limb'a neutru nu infractia națiunile în contra' dusemărilor? Asia celu ce apara supremătia unei limbe asupra celorlalte, e cel u mai aprig dusemănu al statulu. D. Sigm. Popu dise, că limb'a maghiară are dreptulu se fiă diplomatică și administrativă, însu numai din s'usu în diosu, dar' nu și din diosu în s'usu, și apoi adăuse, „ca celu ce voinșe mai multu, se șa din această patriă.“ Romani vreu a participa în măsura egală la bunulu comunu; nu voru merge din vatr'a sa, ca nu sunte venetici. Voru merge cel ce punu juguri nesuferite confratiloru sei.

CROATIA. Agramu în Februaru. Cu tôte, ca parti'a nationale croată e neîmpacăta cu mesurerele partiții unionistice si chiaru și cu arangeamenule făcute între ea și Pest'a, totuși parti'a dela putere continua a-si intări terenulu pe dl. ce merge mai multu, tinendu tare de poliția maiorității din Pest'a, care dice: „Lasa se strige, se se opina, se se bata cu seditulu de pământu, noi se mergem înainte, pana cându avemu puterea la mână și pana cându nu vomu intări, că se putem dă peptulu cu partițele nationale.“ — Croții nazionali viedindu, ca poliția' acesă'i le pôte crosce si loru prestu capu lucră merem pentru institutele dezvoltării nationale și pentru înlesnirea comerulu, industriei și a comunicăniei, că, înainteazu Ungari'a, se înainteze și Croati'a. Acum se dede în 4 Ian. 1870 publiculu spre folosire călăsa ferată asia numita maghiară dela Nagy-Kanizsa prost'a Zákány, Kreutz (Magyar-Körös) la Agramu și acum totu călători croții dela Agramu la Bud'a în 12 ore, pe cându mai înainte pe linia Agramu-Steinbruck-Pragerhof-Kanizsa mergea în 24 ore. Căndu va fi și linia dela Karstadt pëna la Fiume (croaticec Rieșea) gal'a, maghiarii voru pôte dice, că ei domnesc pana la marea adriatică, er' înaintuse și linia Sziszek-Alfold, maghiarii voru fi domni dela Carpați Cincu-Gyimes pana la Fiume. La deschiderea acesăii linie adică Zákány-Agramu se adă dă faciă si transilvanulu contu Mikó aici în Agramu și din anticipatie ce vediu se convinsu, ca împacătusem ca Croati'a se pôte privi numai că unu ce de Joi pana mai apoi. Martore la acesă suntu si diurnalele „Agramer Zeitung“, „Narodne Novine“ de si ale regimulu; „Zatonik“ (Deportatulu), „Zukunft“ etc., cari este din urma veră destulu veninu în contra' antagonilor poliției nationalilor; ma li ataca cu tôte inversiunare. Chiaru si banulu br. Raeh fu și este încă atacatu de parti'a nationale croată, încatu ei trebiu multu apa se ampele de inviniri infamatoție, întocma că si ampolitii de pe câmp'i Transilvaniei, cari trățese cu atata crudime poporulu. — Croții nu se temu de banulu loru, pentruca d'eu, ca elu li s'a octroazu că atare nu mai pôte nici unulu avr' terenu ne-subsimnatu, pana pe la veni unu nationale, pelangă tôte, ca croții au dreptulu de limba și speranția dă a se pôte desvoltă. Romani transilvani înca nu se multiimesca fara mesur'a de drepturi, celu pucinu pe catu le au la mână croții, si nu totu dreptulu, pentruca limb'a noastră romana ne a dărit-o celu din ceru și nimene nu ni e mai pôte rapu pentru totideun'a; numai se nu stam'u pe locu, se o cultivam si între parții unei universitati, cum facu croții, o mână de omeni, ca-ce mai antai trebiu se fimu independenți în cultur'a și creșterea nationale, că se siba respectu antagonistiș, ca suntem dediati și noi a fi la măsă și a ne măsură frunte la frunte între apărăre drepturilor, și în dezvoltarea nationale spiritalu și morale, er'

nu ne multiimam numai se facemu matanle la usile instituteloru loru, din cari esu ghibositi teribile nostri de respingorile si maltratările arbitrarie, încatu li se subția și simțiala și curagiu de a luă lupt'a pentru caus'a nationale. Aici si regimenule cu disciplin'a loru că strictă tramitu amentele cu desclinu în contra' strictă tramitu adrese la Măiestate, că se nu conștă a se desfinții fara contologieră și consularia loră, și decât se va încera asia coră, conflictiulu între croati și maghiari nu se va pôte încurguira. —

AUSTRO-UNGARIA. Viena 27 Februaru.

Finduce maghiarii au dișu-o mai de multe ori prin diurnalele loru, cumea astôpta după cislainții diurnalisti, că se li inciativ'a în privirea multiimirei nationale, si ei se se conformeze apoi după densiți, nu potemu însă din ochi, că tenem'u frulu procederii respective din Viena. Se scimu d'ara, că ministeriulu Hasner-Giska i s'au încercatu itiele, încatu însusi Hasner, după „Osten“, în momente lucide a declariatu, cumca min. n'are nici o partiția si prin urmare elu si-și va dă demisiunel. În acesă stare de lucruri în cercurile cele decizătoție si seriose se si lucră la compunere unei conșeșunții pentru altu ministeriu. „Osten“ aduce înainte că barțai apți pentru unu min. definitivu pe Dr. Fischhoff, Dr. Wisser, c. Spiegel, br. Mayrhammer consiliariu de curte, Mendel si Berger, al caror programu pe baza unității monarchiei austriace e: necesitatea recunoșcerii egalității îndreptății a tuturor popôreloru imperiulu. Din partea polonoilor e destinatu renunțulu c. Adamu Potocky si dintre cechi Dr. Bielsky, că se între în ministeriu.

Capeteniele ochiloru Dr. Rieger si Sladkowsky cu tôte chiamarea la Viena au respinsu invitarea ministeriulu pentru invoiță, tramitiundu una scrișori, în care declara conductorii cehi, că ei bucorosi ar' conferi pentru costuina invoițel, însu cu Dr. Giska si parti'a lui, care în programulu loru au eschisn orice idee de invoiță, nu potu intră în nici o conferință; apoi pentru unu actu că acesă trebiușe se nu se dă uitării nici invitarea partiții cehice în Moravi'a cu atatu mai pucinu proprietari mari nazionali. — Astôliu e mai multu de catu probabilu, ca înaintia calatorie arhibucălei Albrecht prin Itali'a și Franca'i va contribui nu pucinu la chimbară stărei lucrurilor, pentrucă internulu Austriei se se locușese pe multiimirea popôreloru. —

Cronica estera.

ROMANIA. Camer'a procedeă intru votarea suneloru preliminare în bugetu, cu pre putine subtrageri. Subvenționel pentru școăle catolice s'a subtrază; pôte ca idee diui Coganiceanu si Crețulescu, că se se inițiozeze unu seminaru, spre a se crosce în elu preoti romani catolici, pentru că se scape de propagand'a prestiloru maghiari, se va resuscitu. — Intre altele s'a volatu și fundulu dispozițiunele de 200.000 franci. — Debatetile fura interesante si d. Coganiceanu a adiutatu multu la primirea cifreloru.

Apa Otuldu din Romani'a mica s'a versatu cu atata fură, încatu comunicănie cu Bucurșeci e interuptă. „Romanulu descoperă multe abuzuri comise de jidani la ramuirea din Bucurșeci. —

E lucră picantulu pentru unii, ca pr. Al. Cuza se verifică în camera în 17 Februaru că alesu deputat în coleg. IV de Mehedinți, si înca e aplană; însu acesă se potea face si mai demulu, cându doria Cuza a veni și a lucră în țiera spre binele comunu sub dinastia' de acum. —

În diat' federale a Germaniei de nord s'a primitu desfințiere pedopei de môrte, cu tôte opunera lui Bismark. —

Regele V. Emanuel se astôpta pe după Pasci în Viena; se vorbese er' de alianță între Austria'

cu Franca'i ca contologieră Angliei. — Archiduc Albrecht e forțe bine primitu în Tulerii. —

Varietati.

† **Lazaru Gruescu**, deputatu nationalu din cerculu San-Georgiulu în camera' din Pest'a, spre mare durere a romaniloru, repoză în 9 Februaru st. v. Intelligentulu si bravulu barbatu alu nationale abia ajunsese etatea de 29 ani, si prin caracterulu seu celu seriosu și neînduplecatu pentru caus'a nationale, prin activitateă sa ca eșemplaria, însă după senă e memoria dulce, e pateru de reu și unu dolu pentru națiune, careia si devotă puterile sale si pentru care intră în aren'a luptei, pentru drepturile nationale. Fiă'i țiereni' usôra si memori'a eterna! —

— Unu teneru absolutu de **economia rurale** la academi'a Ug-Altenburg doreșe a fi aplicatu la unu postu șeu că docento șeu la una mosia că agricultorulu șeu că silvicultorulu șeu pentru ambe. Interesati' de acesu servitiu pota se adresa cu condițiunile la Redacțiunea acesăii diurnalu. —

— Statutele societății pentru cultură e literatur'a romana în Bucovina s'unt reformate 1869. Cernăuți cu țipariulu lui Rudolf Eckhardt.

Reportulu comitetulu societății de șusu despre trebele și lucrările sale în a. 1869, din care vomu refera despre frumôsulu progresu alu acesăii societăți nationale, care în 10/22 Febr. a ținutu adunarea generale, e importantu. —

Publicatiune.

Conferința comitetulu reprezentativu alu comitetulu Turdei se va țină la 14 Martiu a. c. în opidulu Turda, ale carei agente voru fi prelunga mai multu afaceri ordinate prin lege și reverșea și închevănțierea planulu si calcululu pentru edificarea cassei comitatene.

Deci prin acesă suntu rogati toti acei membri ai comitetulu, cari locușesc afara, șeu suntu departati din comitatu, a se infăcișia la șusu memorat'a conferinția.

Turd'a 22 Februaru 1870.

Dela comitee supremu alu comitatulu Turdei.
Br. Georgiu Kemény m.p.
comitee supremu.

Subscrie agentia generală din Clușina a societății nationale de asigurare în Pest'a are ordne a face aratare, înconștiendându, cumca d. I. Tr. Rissdörfer a încotatu a agentu alu comitetulu, cu diu'a din 10 Februaru a. c. si on parti'e si agentii societății nationale de asigurare suntu rugati cu tôte onșora, pana cându fara multa prelungire se va asiedia de nou a agentura primăria în Brasiovu; a se îndreptă deardentulu a agentia generală din Clușina, eventualmentie la d. advocatu provincialu Iuliu Jekel, care e înscarinatu cu îngrijirea interimala a lucrăriloru agenturii în Brasiovu.

Clușiu 24 Febr. 1870.
Agentura' generală clușiană a societății nationale de asigurare.
Secretariulu
g. Henricu Chorini m.p.

CURSURILE
la bursa în 4 Mart. 1870 sta asia:

Galbiu Imperateesci	—	5 fl. 83 1/2 cr. v. a.
Augsburg	—	121
London	—	124 . 15
Imprumutul nationalu	—	61 . 60
Obligatiuni metalice vechi de 5%	71	30
Obligatiuni rurale ungare	78	75
" " " temestiane	77	50
" " " transilvane	73	50
" " " croato-slav	84	"
Actiile bancoru	—	729
" " " creditulu	—	280 . 50